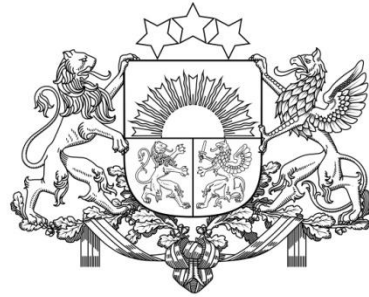

Veselības ministrija

Veselības ministrija

**Profilakses pasākumu un veselības aprūpes
pakalpojumu uzlabošanas plāns alkoholisko
dzērienu un narkotisko vielu lietošanas
izplatīšanas mazināšanas jomā
2023.-2025.gadam**

17.jūnijs, 2022

Plāna mērķis

- **Samazināt alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu nodarīto kaitējumu sabiedrības veselībai, nodrošinot iedzīvotājiem pierādījumos balstītus, mērķtiecīgus, kvalitatīvus atkarību izraisošo vielu lietošanas profilakses pasākumus, kā arī agrīnu diagnostiku un kvalitatīvus, pieejamus un individuālajām vajadzībām atbilstošus veselības aprūpes un sociālos pakalpojumus**

Rezultatīvie rādītāji

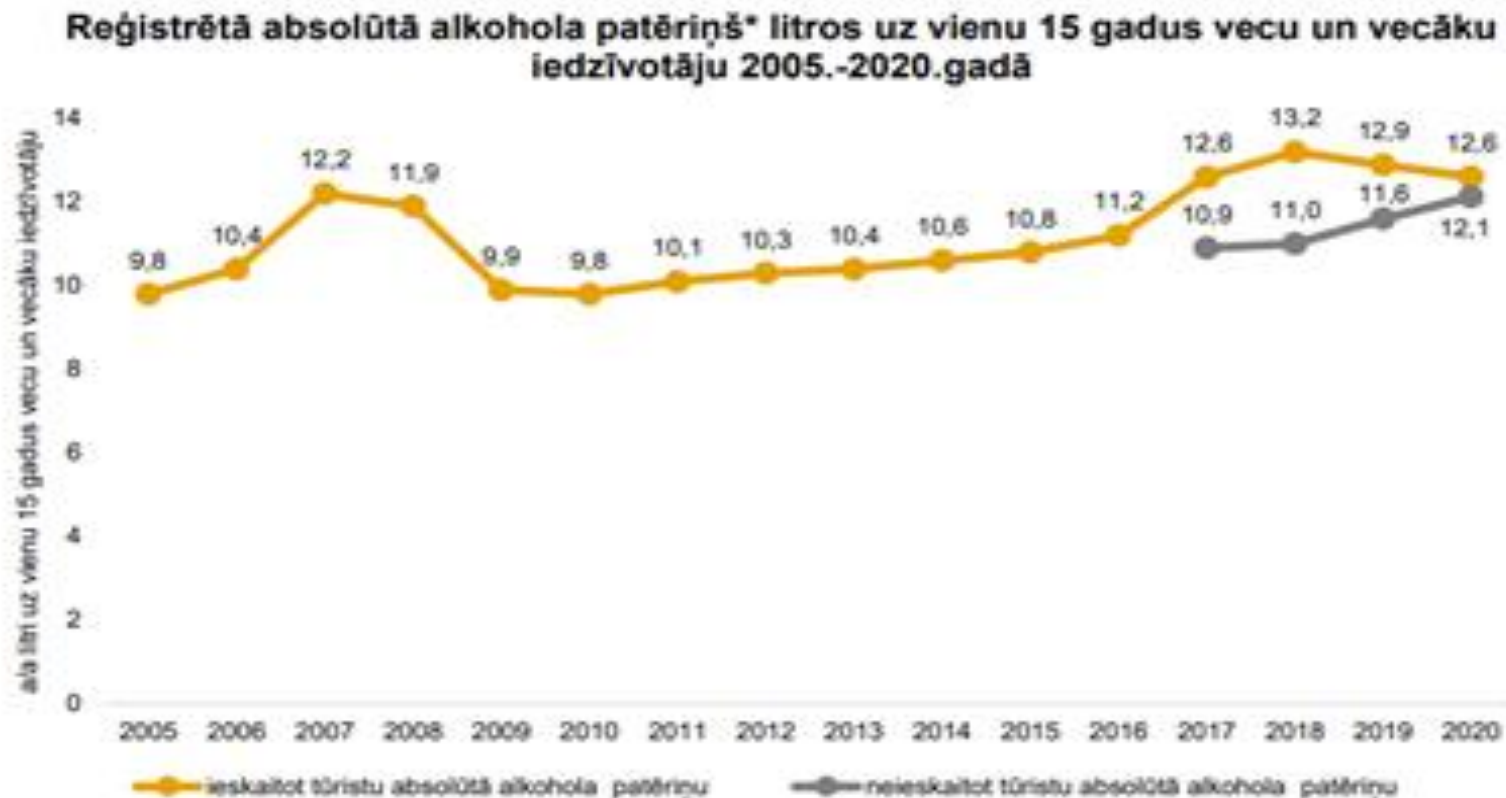

1. Nepalielinās riskanto alkohola lietotāju īpatsvars (darbspējas vecumā 15-64 gadi): 2020.gadā – 39,8%, 2025.gadā – 39,0%
2. Nepalielinās narkotiku lietošanas izplatība (darbspējas vecumā 15-64 gadi): 2020.gadā – 4,5%, 2025.gadā – 4,4%
3. Uzlabota narkoloģijas pakalpojumu pieejamība ambulatorās un stacionārās ārstniecības iestādēs (pacienta līdzmaksājumu atcelšana, pieejamība reģionos, multiprofesionālās komandas ietvaros sniegtie pakalpojumi)

Veselības ministrija

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš litros 2005.-2020.gadā, uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju (SPKC)

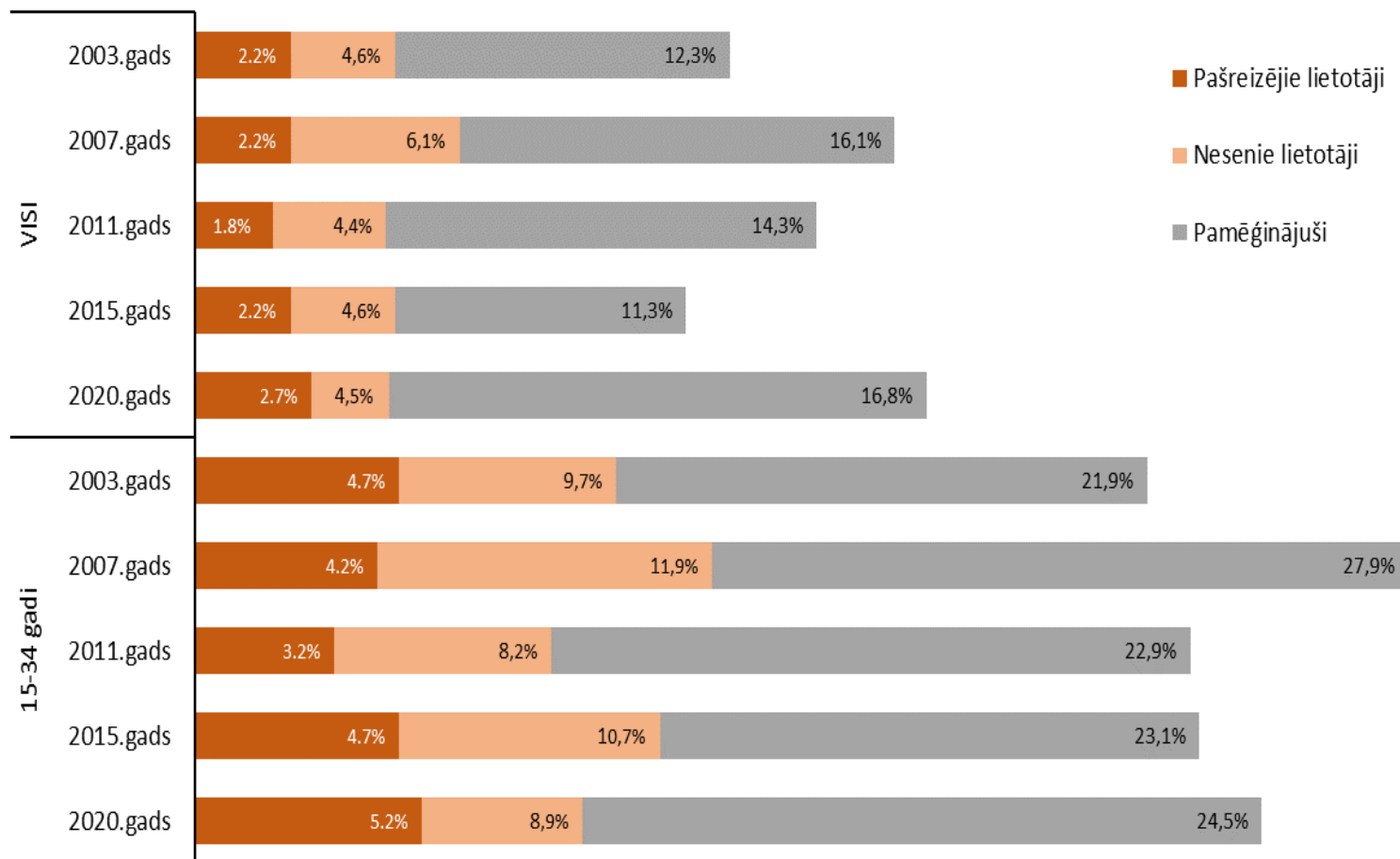

* Balstoties uz oficiālajiem VID datiem par patēriņam nodoto alkoholisko dzērienu apriti Latvijā, bez neregistrētā alkohola

Veselības ministrija

Jebkuru narkotiku pamēģinātāju, neseno un pašreizējo lietotāju (15 – 64 gadi) īpatsvars 2003.–2020.gadā (SPKC)

Alkoholu ir pamēģinājuši 89% 15-16 gadus veci Latvijas skolēni (ESPAD,2020)

15-16 gadus vecu skolēnu vidū marihuānu ir pamēģinājuši 26% (ESPAD, 2020), kas ir par 8% vairāk nekā 2015.gadā

Jebkuras citas narkotikas (izņemot marihuānu) pamēģinājuši 8,4% Latvijas skolēnu

Absolūtā alkohola patēriņš (neieskaitot tūristu patērēto) 2020.gadā sasniedza 12,1 litrus (par 0,4 litriem vairāk nekā 2019.gadā)

Saglabājas liels augsta riska (regulāra narkotiku lietošana injekciju veidā) narkotiku lietotāju skaits – 2020.gadā aptuveni 13 350 persona

Narkotiskās vielas katru gadu pārdozē apmēram 20 lietotāji (absolūtie cipari)

Galvenās problēmas, kuras nepieciešams risināt Plāna ietvaros:

- Alkoholisko dzērienu **patēriņa pieaugums, riskanta un kaitējoša** lietošana
- Narkotisko vielu, it īpaši marihuānas **lietošanas pieaugums** pusaudžu un pieaugušo vidū.
- Selektīvās un indicētās **profilakses programmu trūkums** valsts un pašvaldību līmenī.
- Nepietiekama **starpsektoru sadarbība**.
- Nepietiekama **ārstēšanas un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamība**, kā arī **motivēšana** to saņemšanai.

Plāna rīcības virzieni

1. Alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu lietošanas profilakse

2. Atkarību izraisošo vielu lietošanas ambulatorā ārstēšana

3. Atkarību izraisošo vielu lietošanas stacionārā ārstēšana

4. Sociālās rehabilitācijas un sociālā atbalsta pakalpojumi personām ar atkarību izraisošo vielu lietošanas traucējumiem un līdzatkarīgām personām

5. Cilvēkresursi

Veselības ministrija

Plāna pasākumi

1. Rīcības virziens - alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu lietošanas profilakse

- 1.1. jaunas **dzīves prasmju** apgūšanas programmas ieviešana skolās
- 1.2. īstenot apmācību programmu **pirmsskolas izglītības** pedagogiem un personālam
- 1.3. izstrādāt rekomendācijas **izklaides** vietu īpašniekiem un izklaides pasākumu organizatoriem
- 1.4. izveidots vienots **atbalsta tālrunis** personām ar atkarību izraisošo vielu lietošanas traucējumiem
- 1.5. ieviest profilakses pasākumus **ieslodzījuma vietās** un probācijas klientiem
- 1.6. izstrādāt **informatīvus materiālus** dažādām mērķa grupām
- 1.7. palielināt **ģimenes ārstu lomu** identificēšanā un konsultēšanā
- 1.8. īstenot pasākumus **interneta vietnēs** jauniešiem
- 1.9. palielināt informācijas pieejamību par valsts **apmaksātām palīdzības** iespējām narkoloģijā un sociālajā rehabilitācijā
- 1.10. īstenot izglītības pasākumus **vecākiem**

Veselības ministrija

2. atkarību izraisošo vielu lietošanas traucējumu ambulatorā ārstēšana

- 2.1. **Naloksona piejamību** opioīdu lietotājiem, to tuviniekiem, jomas darbiniekiem
- 2.2. 3 papildu **opioīdus aizvietojošās terapijas** kabineti, izvērtēt iespēju 1 mobilās vienības ieviešanai
- 2.3. Paplašināt ambulatorās **multiprofesionālās** narkoloģijas ārstēšanas iespējas, tai skaitā nepilngadīgām personām
- 2.4. Ieviest valsts apmaksātu **ambulatoro psihoterapijas programmu** pēc 12 soļu psihoterapijas principiem
- 2.5. Atbrīvot no **līdzmaksājumiem**, saņemot narkoloģijas pakalpojumu
- 2.6. Izvērtēt iespēju **kompensēt medikamentus**, saņemot narkoloģijas pakalpojumu
- 2.7. Pārskatīt **finansējuma apmēru un kārtību** narkologa pakalpojumam
- 2.8. Paplašināt **dienas stacionāra pakalpojumus** pacienta motivēšanai tālākai ārstēšanas saņemšanai

Veselības ministrija

3. Rīcības virziens - atkarību izraisošo vielu lietošanas traucējumu stacionārā ārstēšana

- 3.1. **Uzlabot stacionāro** veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību narkoloģijas jomā
- 3.2. Paplašināt **stacionārās multiprofesionālās** narkoloģijas ārstēšanas iespējas, tai skaitā nepilngadīgām personām
- 3.3. Uzlabota pieejamība **Minesotas ārstniecības** psihoterapijas programmai stacionārā
- 3.4. Izvērtēt slimnīcā "**Ģintermuiža**" sniegtā **rehabilitācijas pakalpojuma** nepilngadīgām personām, vienlaikus izvērtējot pakalpojuma programmas paplašināšanas iespējas

Veselības ministrija

4. Rīcības virziens - sociālās rehabilitācijas un sociālā atbalsta pakalpojumi

- 4.1. Īstenot atkarību izraisošo vielu lietošanas profilakses pasākumus **sociālo institūciju klientiem**
- 4.2. Ieviest pašvaldību sociālajos dienestos **atbalsta personu** (sociālā mentora) pakalpojumu
- 4.3. Izstrādāt vadlīnijas **starpinstitūciju sadarbības uzlabošanai** sociālās, veselības, tiesību aizsardzības un iekšlietu jomas iestāžu starpā atbalsta pakalpojumu nodrošināšanai
- 4.4. Attīstīt pašvaldībās atbalsta pakalpojumus **līdzatkarīgām personām**
- 4.5. **Izvērtēt** pašvaldībās nodrošināto sociālo atbalsta pakalpojumu klāstu līdzatkarīgām personām

Veselības ministrija

5. rīcības virziens - cilvēkresursi narkoloģijā

5.1. Pārskatīt psihiatra, bērnu psihiatra, narkologa, psihoterapeita un tiesu psihiatrijas eksperta **specialitāšu sarakstu** saskaņā ar Direktīvu 2005/36/EK

5.2. Izstrādāt nepieciešamās **profesionālās kvalifikācijas prasības** atkarību profilakses speciālistam darbam pašvaldībā

5.3. Turpināt speciālistu (narkologi, psihiatri, bērnu psihiatri, psihoterapeiti) **piesaisti darbam ārpus Rīgas**

5.4. Nodrošināt psihiatru, bērnu psihiatru, narkologu, psihoterapeitu un tiesu psihiatrijas eksperta speciālistu **sagatavošanu atbilstoši** veselības aprūpes pakalpojuma vajadzībām

5.5. Piesaistīt narkologus **darbam ieslodzījuma vietās** un darbam ar probācijas klientiem

5.6. Turpināt īstenot ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personāla **apmācības**

Veselības ministrija

Paldies!

